

REMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Užnėviu 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 7(40)

1991 m. balandis

Jono DANIŪNO nuotrauka

Velykos Karlige

Kalėjimuose, lageriuose, ar tremtyje lietuvių nenustojo vilties, neleido išplėsti iš savo širdžių tikėjimo ir Tėvynės meilės.

Karagandos Karlaguose išbadėjė, išsekė statėme komunizmą, o vienintelė svajonė buvo duona ir Tėvynė.

Šventasis demokratijos karas pries totalitarizmo bastioną pereina į lemiamą fazę. Priekinė fronto linija iš Vilniaus pasistumėjó tūkstantį kilometrų į Rytus. Pagrindinės dviejų kariaujančių galybių jėgos dislokuotos pačioje Raudonojo Veltijo imperijos širdyje. Milijonai, susibūré po baltamėlynai-raudona, Rusijos demokratijos vėliava, ruošiasi generaliniam Kremliaus tvirtovės šturmui. Užpėstas savo urve Apokalipsės Žvėris iš puolimo pereina į gynybą. Kylanti tautų išsvadavimo bangą gresia nušluoti paskutinę kruvinojo Slibino citadelę. Antikristo ženklą pažymėtas imperijos valdovas buria savo juodasiams pragarojęs atremti Laisvės ir Demokratijos puolimą.

Šiandien Kremliaus prieigose sprendžiama Rusijos ateitis. Gorbačiovo suplanuota ataka prieš rusų demokratijos lyderį dar kartą atsigréžė prieš jį patį. Rusijos deputatų suvažiavimas, sušauktas siekiant nuversti Jelciną, parodė ryšią demokratinių jėgų persvarą. Maskvoje faktiškai išsigalejo dvivaldytė. Iš vienos pusės - už betoninių barikadų pasislėpusi imperijos vadovybė, remiama represinio aparato ir šarvuotų smogiamųjų divizijų, iš kitos - demokratinė Rusijos deputatų dauguma, palaikoma mili-

Artėjo 1951 m. šv. Velykos. Penkias dienas nevalgiau duonos - taupiam Velykoms. Didžių Šeštadienį nusinešiau pas kun. Danylą į kitą baraką, kad mano duoną pašventintų. Velykų ryta tą šventą duoną suvalgiau. Susirinkome į 4 baraką apie 100 lietuvių. Kun. Danyla aukojó šv. Mišias. Tik staiga su trenksmu išveržė režimo viršininkas su dvieim čekistais. Kun. Danyla išsivedé - nubaudé penkiolikai parų karcerio.

Kun. Danyla jau buvo senukas,

daugiau kaip 60 metų, bet turėjo dirbtis visus sunkiausius darbus. Buvo labai tylus, pamaldus. Kiekvieną rytą prie savo spintelės, nors ir persekiomas ir baudžiamas, laikydavo šv. Mišias.

Tikriausiai bus jau mire. Tai šventas žmogus, kentėjęs už tikėjimą ir tėvynę. Didžiai jam esame dėkingi, kad stiprino mūsų dvasią, neleido palūžti. Maldose visada jį prisimenu.

Balys VIRBALIS

jonų Laisvės trokštančių piliečių. Ši jėgų pusiausvyra negali testis ilgai. Politinių svarstykių lėkštė artimiausiu metu pakryps į vieną pusę.

Ar pavyks juodosioms imperinėms jėgomis ši kartą palaužti neišvengiamą demokratijos kilimą - parodys artimiausia savaitė. Artėjo metas skaiciuoti istorijos laiką ne dešimtmiečiais, o dienomis ir valandomis. Todėl, rašant

savo grandines". Šiandieninius darbo žmonių siekius atspindi streikuojančių Kuzbaso angliakasių reikalavimas: "Komunistai atvedė mus į badą, todėl turi pasitraukti nuo valdžios!" Vienvaldei kompartijos kliukai šis darbininkų reikalavimas - reiškia tragediją galėti. Atstumti nuo valdžios lovio komunistai neteks egzistencijos pagrindo. Todėl taikus jų pasitraukimąs iš politinės

bus sunkūs ir kruvini. Demokratinė Rusijos revoliucija pareikalaus daug krauso. Komunizmo Drakonas ginsis visomis turimomis galiomis. Bet Laisvės ir Demokratijos pergalė ateis. Ateis taip pat neišvengiamai ir dėsninai, kaip po ilgos ir sunkios žemės ateina pavasaris. O brėkštančiam revoliucijos aušros danguje jau galima ižūrėti juoduojančius imperijos sargų kartuvių

giamuju būriu specialybę - kariniai perversmai, diversijos, sabotažas ir žudymai. Išvyti iš buvusių imperijos kolonių ir sukoncentruoti Lietuvoje, jie laukia patogaus momento užgniaužti Nepriklausomybę. Ieškodami preteksto kruvinam perversmui, samdyti okupantų šunekai puola Lietuvos patriotus. Tikimasi, kad jūlių OMON-o banditų siautėjimas sukels atskamąjį Lietuvos savanorių akciją. O tai leistų karine jėga nuversti teisėtą valdžią ir įvesti aktyvų okupacinį režimą. Tačiau ori, išmintinga Lietuvos valdžios politika, tautos Laisvės ryžtas ir Rusijos demokratijos žygiai žlugdo okupantų užmačias ir verčia niekais visas jų pastangas.

Rusijos įvykių fone stebina trumparegai atviri ir slapti vietiniai kollaborantai, padedantys regzti sąmokslius prieš Lietuvos valstybę. Okupacinė kariuomenė ir KGB spec. daliniai - laikini svečiai Lietuvoje. Labai netoli tas laikas, kai jie paliks mūsų Tėvynę ir iškeliaus į savo namus. O kur bėgs lietuvių tautos judai? Jiems neatsiras vietas ir demokratijos Rusijoje. Laisvės laikas skaičiuoja paskutines jų gyvenimo valandas.

Rusijos revoliucijos aušra

Jurgis OKSAS

ši straipsnių šiandien - Didžių Penktadienį - negalime pasakyti, tiksliai, kaip klostysis įvykiai po Velykų. Tačiau viena yra aišku - imperijos griuvimo nebesustabdys nei tankų divizijos, nei KGB smogikų kohortos. Paskutini žodžiai tars ūgiu kylantis rusų proletariato kolosas. Tamši, nuskurdinta, bet eis darbo žmonių masė, kurių vardu prisiengusi dešimtmiečių valdė raudonoji buržuazija, šiandien nebenori toliau tenkinčia vergo padėtimi. Kaulėta bado šmékla verčia proletara priiminti revoliucijos tévo žodžius: "Proletariatu nėra ko prasti, išskyrus

arenos neįmanomas.

Rusijoje bresta kruvina revoliucija, kurios pirmieji atšvaitai blykstelėjo kovo 28-ąją, demonstrantams susirėmus su Kremliai ginančiomis KGB pajėgomis. Tai pirmasis prasidedančios revoliucijos mūšis. Jį išprovokavo Kremliaus valdovų bailumas ir nesugebėjimas spreisti gyvybines griuvančios imperijos problemas. Tačiau pagrindiniai revoliucijos mūšiai dar ateityje. Kada jie prasidės, šiandien sunku prognozuoti. Juos artina reakinių jėgų konsolidacija, gilejanti ukinė krizė ir atslenkantis badas. Mūšiai

siluetus. Už visus juodus ir kruvinus darbus ateina teisėto, nemumaldo domo atpilda valanda.

Demokratijos mūšiai Maskvoje nutolino kruvino smurto ir perversmo grėsmę Lietuvoje. Degant Kremliaus prieigoms, nebéra laiko galvoti apie agresiją į kaimyninę Šalį. Imperijos valdovams šiandien labiau rūpi savo valdžios likimo klausimai. Tačiau grėsmė išlieka. Pastaruoju metu Lietuvos labai padidinti iprastinės ir specialios kariuomenės kontingentai. Atgabenti gausūs ypatingos paskirties KGB daliniai. Šių labai gerai parengtų smo-

Mano tėvai gyveno Panevėžio valsčiuje, Bernotų kaime. Turėjo 24 ha žemės ir užaugino 10 vaikų. Vokiečių okupacijos ir pokario metais niekur iš tėvų namų nebuvau nosies iškišęs, bet bėda užklupo, kaip sakoma, berniegant. 1946 m. vasario mėn. 5-os dienos ankstį rytą įsiveržė saugumo darbuotojai areštuočiai mūsų jauniuomenės brolio Jono. Jam tik ką buvo suėję aštuoniolika. Kariškis leitenantas broli Jona išsivare į kiemu, mušė per galvą, tvarte, pastatės prie sienos, taikėsi į jį brauniku, kartodamas - "sakyk kur ginklai, o jei ne - nušausiu".

Jonas atsakė "nešauk, ginklų mes neturime". Tada varinėjo apie kitus trobesius, lyg norėdama, kad šis šoktų bėgti, o tada ir tikrai buvę galima nušauti. Bet Jonas nesijautė kaltas, be to, matė, kad visa sodyba apsupta ginkluotų kareivių, ir nebėgo. Po to ji, labai susijaudinusi ir išbalus, vėl atsivarė į kambarį.

Tuo metu, kai Jono kambaryste nebuvo, antrasis, civiliai apsilankęs žmogus, mane, tebegulinti lovoje, klausinėjo, ar aš žinau Leniną, ar žinau Stalini? Atsakiau - "skaitau laikraščius, knygas ir žinau". Po tokio pasikalbėjimo isakė keltis ir man. Paskui buvo surašytas brolio vardu "protokol obiska". Jau išvedant mus iš kambario, tarpduryje pasirodė ir vyresnysis brolis Bronislovas. Jis pamatės, leitenantas kas Petraitis? Ir iškilo ją į palaidinės rankovę.

Majoras baigė pildyti anketą ir sakė: "Viskas, galite pradėti". Kariškis, su gumine lazda rankovėje, nusivedė mane į savo kabinetą ir pasišaukė pagliū vertėja. Tada įvyko tragedija, kurios pasekmės kas diena, kas valanda, kas minutę tebejaučiu iki šiol ir, kuo einu senyn, tuo labyn. Niekada negalvojau, kad žmogus žmogų galėtų taip mušti ir kad žmogus tiek galėtų iškesti. Pirmiausiai isakė nusivilkti kalinus ir jau su lazda rankoje vėl paskartojo klausimą "kas Petraitis?" Nebežinodamas, ką atsakyti, pradėjau nuo Petraičio, kuris buvo vedės mūsų kaimynę. Tada užsimojo lazda ir, kita ranga rodydamas į grindis, užriko-

jorai ir pasakė: "Vot Vidugiris Leonas". Majoro veidu nuslinko lyg koks pasitenkinimas. Mostelėjė ranka į atokiaus esančią taburetę, pratarė - "sėskit". Atnisėdau, o jis pasiėmė popieriaus lapa ir pradėjo pildyti anketą - pavardę, vardas, gimimo metai. Taip jam beklasinejant ir užrašinėjant, mane areštavės kariškis, kažko labai suviržęs, spardiai žingsniais valkščiojo po kambarį ir, stalga prie manęs pripuole, paklauso - "kas Petraitis?" Aš į klausimą atsakiau klausimui - "koks Petraitis?" Ir tą pačią akimirka jis taip smarkiai smogė man ranką per galvą, kad suverdėjau ir net ranką į grindis atsiremiau, nukrito kepurę. Pakėlės kepure, vėl atsivedau ir jaučiau, kad alyks pilnos ašarų. Toks netiketas ir nepelytas buvo šis smūgis. Majoras, į tai nekreipdamas dėmesio, toliau klausinėjo ir užrašinėjo, kiek baigės, koks mano karinis laipsnis, kur gyvenau ir ką dirbau vokiečių okupacijos metais? O mane areštavės kariškis ir po smūgio spartiai žingsniais valkščiojo po kambarį, kol staiga vėl prie manęs pripuole, pakartojo tą patį klausimą - "kas Petraitis"? Nespėjau net burnos praverti, kai vėl smogė man ranką per galvą. Paskui spartiai žingsniais priėjo prie spintos, išsiėmė iš jos guminę lazdu, kurią grėsmingai aukštyn iškėlės, sušuko - "tos kai paragausi, tada passakysi kas Petraitis". Ir iškilo ją į palaidinės rankovę.

Majoras baigė pildyti anketą ir sakė: "Viskas, galite pradėti". Kariškis, su gumine lazda rankovėje, nusivedė mane į savo kabinetą ir pasišaukė pagliū vertėja. Tada įvyko tragedija, kurios pasekmės kas diena, kas valanda, kas minutę tebejaučiu iki šiol ir, kuo einu senyn, tuo labyn. Niekada negalvojau, kad žmogus žmogų galėtų taip mušti ir kad žmogus tiek galėtų iškesti. Pirmiausiai isakė nusivilkti kalinus ir jau su lazda rankoje vėl paskartojo klausimą "kas Petraitis?" Nebežinodamas, ką atsakyti, pradėjau nuo Petraičio, kuris buvo vedės mūsų kaimynę. Tada užsimojo lazda ir, kita ranga rodydamas į grindis, užriko-

"gulk". Dar banžiau aiškintis, kalbėti, bet, matydamas jo pykčio iškreiptą veidą ir virš galvos pakibusią "dubinką", gerai supratau, kad nepakariau... Kniūbūčias atsigiliau ant grindų. O jis priklaupe ar atsiūpę šalia iš visų jėgų įnirtingai ēmė tvoti sunkia guminė lazda, kurios viduje, sako, esąs švinas. Per nugara, kryžkaulį, žemutinį stuburo slafkstelių srityje. Nepaprastai skaudėjo, bet aš tik unikčiai ir nerékiu. Tai jis dar labiau siutino ir, atskaitės nemaziau kaip dešimtį smūgių, isakė keltis ir nusileisti kelnes. Suprates, kas laukia, vėl bandžiau aiškintis, kalbėti, kad čia kažkoks nesusipratimas, bet jis į jokias kalbas nesileido. Ir vėl gulėjau kniūbūčias ant grindų su apnuoginta nugara, ir

vėl pasipylė smūgiai per nugara kiek žemiau juosmens. Ši kartą nuo pat pirmo-antro smūgio iš mano burnos ir krūtinės išsiveržė šurpus šauksmas "O Jėzus, o Jėzus, o Jėzus!..." Ir taip, kol mušė, o mušė ilgai ir įnirtingai. Išvardijau visus Petraičius, kokius tik žinoju, bet nei vienas mano atsakymas jų nepatenkino. Tada broliaus, kaip mano slapyvardė ir pagaliav kokią aš daina dainavau. Kadangi aš tokiu Petraičiu, koks juos galbūt domino, nežinojau, jokio slapyvardžio neturėjau ir jokios negeros dainos nemokėjau ir nedainavau, tai

tą dieną per kokias tris valandas net keturis kartus buvau priverstas gultis kniūbūčias ant grindų ir kiekvienu kartą per nuogą nugara man buvo atskaitoma po daugybę smūgių, kurie tiesiog gėrėsi iki kodelių ir stengdė širdį. I šiurpų mano šauksmą "O Jėzus, o Jėzus, o Jėzus..." atsakydavo triaukčiai keiksmis. Gulinti spardė kojimis, net jam puspadis atsiknojo, kuri baigės nupliesti, įmetė į kniūbūčių krepštį. Seidinčiam ant tabureto man rovė plaukus, daužė ranką per galvą, nuo to gavaus ausų uždegimą. Jaučiau, kad aplieidžiai paskutinės jėgos, ausyse girdejau savo širdies švokštima - uš, uš, uš. Jis darėsi vis retesnis ir chudesnis. Vertėjas, matydamas, kad tardytojas mane benušdamas pavargo, paprašė iš jo "dubinkos" ir dar nuo savęs man keletą smūgių pridėjo. Po to isakė keltis, susitarkyti kelnes ir prieiti prie stalo. Sukaupės paskutines jėgas, su vos bepakeliančiai širdimi ir svaidantčia galva atsikėliau ir priejau prie stalo. Tardytojas skersai stalo pastumė man popieriaus lapa, mestelėjo plunksnakotį ir padiktavo žodžius: "Broliai, aš viską prisipažinau, prisipažinkite ir jūs". Po tuo isakė pasirašyti, ką ir padariau. Rašydamas žvilgtelėjau į savo nosį, jis buvo balta balta kaip popierius, kaip nupudruota. Virėjo rankos, visas sverdėjau. Tai matydamas tardytojas užriko "no, no, no". Po to žengiau prie taburetės, kai staiga viskas dar augiau aptemo, pajutau, kad krintu ir augiau nebeprisimenu nieko... Atgavės sąmonę, pamačiau, kad prie manęs, gulincio ant grindų, ant taburetės sėdi kariškis, kurio pirmi žodžiai buvo - "reikėjo prisipažinti, ar viso to nebūtų buvę". Turbut per visą egzekuciją jis budėjo koridoriuje už kabineto durų, nes visą laiką girdejosi žingsniai ir krenkštumas. Į jo žodžius aš nieko neatksiau. Tuo metu į kambarį, vos ne begom įpuolė su vandens stikline rankoje tas, kuris taip baisiai mušė. Vandeni, kuris kvepejo kažkokiai vaistais, išgeriau godžiai, nes nuo kančios labai buvo išdžiūvusi burna, ir apkartusios lūpos. Negreit

dar galėjau pasikelti nuo grindų, nes kiek pajudėjus, tuoj vis aptemdavo akyse. Ir taip nepasisakė nė savo pardžių ir neužraše nė žodžio, kai jau galėjau atsikelti, igrūdo manę "KPZ" vienute. Dar koridoriuje išvėrė iš kelių viržą ir išpjaustė iš drabužių metalines sagas.

Vienutėje radau dar vieną žmogų, kaip vėliau sužinojau, buvusį Panevėžio mergaičių gimnazijos mokytoją Janauską. Pirmieji jo žodžiai buvo - "kō toks išbalės, gal labai mušė?" Aš tik linktelėjau galvą ir atsivedau ant pliko lentinio gulto. O nugara degė dege, skaudėjo galvą, ir vis neapleido mintis, kas bus, kai vėl pašauks. Janauskui naktį užmigus, bandžiau persitraukti rankos venas, bet nesėkmėgai. Tik nulašėjo keli tamšaus kraujuoja lašai, ir iššoko kaštono dydžio guzas. Taip prasikankinai dvi paras, nebegalėdamas nei išsiesti, nei pasilenkti, taip labai jau buvo sumušta nugara. Vasario 7 d. mane, susilenkus į kabli, mokytoją Janauską, abu mano brolius ir dar keletą perkélé į didžių kaledijimą. Jiems visiems nukirpo plaukus, o man pasakė, kad plaukams nukirpti nėra leidimo, ir neleidžio. Nukirpo gal tik po trijų savaičių kaledijime, po to, kai buvo pripažinta, kad į saugumą klemą atvežtas nušautas miškininkas būrio vadovas slapyvardė Petraitis. Kaip iš kameros draugų sužinojau, tai buvęs Lietuvos kariuomenės leitenantas Juozas. Kilimo iš Pasvalio, vadovavęs būriui, veikusiam nuo Kriklinių iki Spirakių. Tai nejauglių mane palaike tuo Petraičių, ieigu žinojo, kad kaledijime yra žmonių, tą Petraiti pažinojusių? Misi, į kurią nerandu atsakymo iki šiol.

Kaledijimo kieme mums perskaitė, kad esame kaičiamais tėvynės išdavimui, grupiniu veidu su ginklu rankuose o Jonas dar ir agitacija. Niekaip negalėjome suprasti, iš kur tokie kaičinimai, ieigu jokio ginklo neturėjome ir nebuvome jokie antitarybiniai veikėjai. Tuo vėliau išsitikino ir jie patys.

(Nukelta į 3 ps.)

LLA kovotojas Kazimieras Milašauskas

Kazimieras Milašauskas, žuvęs 1944 m.

Kazimieras Milašauskas gimė 1921 m. rugpjūčio 15 d. Raseinių apskr., Kražių valsčiuje, Livoniškių kaime, buv. emigrantų šeimoje.

Kaziukas nuo mažens buvo žingedus ir energingas. Tai prisimenu iš "namų teatro" laikų. Kokie ginčai kildavo, jei Kazys negaudavo vaidinti didvyrio, gudragalvio ar princo!

I mokslo Kazys nelabai buvo linkeš, todėl liko dėrbti iškyje. Tik meilės knygai nė į ką neiškeitė. Mégiamiausios buvo apie kovas, apie aštrius nyotykius ir sukilius. Tarsi pats likimas jis traukė į kariškų gyvenimą. Jis puikiausiai žinojo Lietuvos kariuomenės rūšis, kaip rengiasi husarai, ulonai, dragūnai, tankistai, lakuinai, kiti. Matyt, toks jo likimas, - jis šaukė kario dalia!

Sulaukęs septyniolikos, išėjo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, nors

mamutė verkė, nenorėjo leisti. Brolis Antanas tarnavo lyginiu, o ūkis didelis, reikėjo darbo ranką. Bet perkalbėti nepavyko. Tarnavo Varniuose, o atgavus Vilniaus kraštą, Vilniuje.

Ocupavę Lietuvą, bolševikai smurtu vertė Lietuvos kareivėlius prisiekti raudonosios armijos vėliavai: brolis Kazimieras atsakė, viešai pareiškės, kad karta jau prisiekęs savo Tėvynės Lietuvos vėliavai. Jo pavyzdžiu pasekė ir draugas. Juos abu areštavo raudoneji politrukai, atėmė ginklus, nuvarė užmiestin ant smėlio kalbos, liepė išsikasti bendrą duobę ir, pastatę ant jos kraštą, pasiruošę šautuvus, liepė atsisukti veidu į duobę... Taip išlaikė pasikeisdamis kiauru naktį. Ryta, šautuvų buožėmis apdaudę galvas, parvarė į dabokę. Išlaikę porą parų buvo maisto ir vandens, išleido narmo, kad "faizmo baciliomis neužkrėstu darbo žmonių kariuomenės". Išvykstant, nutaikęs proga, vadas tyliai pasakė: "Saugokdės. Griebis su visa šeima..."

Namuose jau buvo sugrižęs brolis Antanas, pasitraukęs slampa su kelias kaičiukais. Baisiai nudžiugome visi, brolį sulaukę, ir slapstėme juos kiek galėdami. Buvo gegužės pabaiga, šiltą, tai padaryti nebuvó sunku. Dieną vieni dibrôme laukuoše, o kiti sekėme visus kelius, kad slampa kas neuždulkę. Naktį visi išeidavome iš namų: nakvoda vėrė miške, grioviouše, o įpusės birželiui - rugių laukuoše... Išvežti nespėjo. Atgrumėjo karas, lyg ir išgamydas bolševikų žudomiems Lietuvos žmonėms.

Neilgai galėjome ramiai gyventi ir dirbti. Nepraejo nė keletas savaičių, kai kaimą užplūdo iš Galinių ir Ganyp-

rovos kaimų atkakę iškaušę baltaraičiai, kurie pasisakė atejė įrašyti "trejetos vyrų kaip kaminų, užpečky tūnancių..." Kai broliai griežtai atsisakė, šelte paščio ginkluota gauja - riaumojos išsaudysia. Tačiau buvo išgrūsti iš kiemo. Mat mūsų šeimai okupantai raudas arraudonas - vienodos - jam tarnauti niekas nesiruošė.

Tačiau įžieisti "kovotojai" - brolius ėmė skusti vokiečiams. Kurį laiką gelbėjo bekonai. Tačiau suriję vėl laikas nuo laiko kabinosi...

O jau 1942-ųjų vasaryje vokiečių žandarmerija atsiuntė broliams Kazimierui ir Antanui šaukimą į komendantūrą. Kur dingsi, beteisi žmogau? Teko. Ten buvo pasakyta: arba į policiją, arba į Ryti frontą už didžių reichą. Namai tapo aštarų pakalne... Po ilgos graužaties, Kražių policininkų patarti, užsivilko abu broliai okupantų policininkų uniformą. Kurį laiką apsiraminome: netoli - 6 kilometrai, pareidavo dažnai nakvoti, sekmadieniais parvykę padėdavo apsidirbtį.

Tačiau į 1942-ųjų pabaigą susijaudinę broliai pranešė, kad po naujujų metų liežučių į Ryti kraštą kovai su banditais... Nė kyšiai nepadėjo. 1943-ųjų sausyje buvo išsiusti į Vilnių, į spec. paruošimą.

"Kokie mes beteisimai", - raudojo mama.

O jauniausiasis atskleidė paslapčių: "Neverk, mamyte, Kazys su Antanu sakė, kad nutaikę proga pabėgs".

Paskui juos išgabeno į Baltarusijos miškus drauge su vokiečių kareiviais. Kai užvirė mūšiai, Kazys su Antanu ir pasitraukė. Daug vargo, kol pasikeitė rūbus, dokumentus, bet balandžio pabaigoje grijo arkliuku, pakinkytu į dailius ratukus, paėmė iš vieno vokiečių policajaus... Kiek buvo džiaugsmo.

Tu pačių 1943-ųjų pavasarį atva-

žiavo brolis Bronius iš Kauno ir Livoniškių apylinkę įkūrė LLA, į kurią įstojo ir visi broliai bei kaimynų rimtesni vyrai. Važiovavo brolis Antanas.

Bolševikų pogrindis, suuodes, kad Lietuvos miestuose ir kaimuose kuriasi partizanų būriai, informavo Maskvą, o Maskva ēmė siusti į tas vietoves įvairiausio plauko banditus, kurie apšaudydauniai jaunimo grupes, tykojo išžudyti brolius. Juos išlaikė ar žinias teikė apylinkės buožės.

1944 m. rugpjūtyje buvo gautas LLA vadovybės įsakymas - sunaikinti pas Joną Adomaitį Kalnoriškiose laikomus labai agresyvius desantininkus ir suimti pas Baršius laikomą bolševikinių veiksmų koordinatorių. Kai LLA vyru pagrindines jėgos kovojo su desantininkais (rugpjūčio 7-8 naktį), įvyko išdavystė. Nuėję vyrai jau banditų vadeivos "nerado" (buvo kalbama, kad jie patys iš anksto ir pranešė).

Pabėgęs vadeivė atvedė antrą banditų gaują, kuri puolė LLA kovotojus iš užnugario.

Besiveržiant iš apsupimo, buvo sunkiai sužeista brolis Kazimieras. Nubėgęs pas kaimyną, Juozą Krystautą, jis praėjo parvežti daktara, kuris gyveno tik už 3-4 kilometrus. Nežinojo vargšas, kad tas pats "kalmynėlis" palaiko banditams. Darydamas paslaugą bolševikų banditams, atsisakė parvežti daktara. Brolis labai smarkiai kraujavo. Kol slampa atbėgo tarnaitė į pranešė brolini Jonui, jau buvo per vėlu. Kazys nukratavęs mirė ant brol

1991 m. balandis

TREMTINYS

3

(Atkelta iš 2 psl.)

Kalėjime sužinojau, kad tos pačios dienos naktį, tik ne taip žiauriai, buvo tardomas, tikriausiai mušėmas ir brolis Bronislovas. Ir jam buvo tas patis klausimas "kas Petraitis" ir jis mušė su "dubinką", tik ne per nugara, o sedintį ant taburetės per šlaunis, rovę plaukus, daužę ranka per galvą. Kitą rytą tardė brolis Jona, be mušimo iргi neapsiėjo. Kai kalėjime vienas kitam pasirodėme mušimo žymes, visi kameros draugai tiesiog pasibakėjo, o brolis Bronislovas pasakė - "tave mušė dar daugiau". Netsargybinis, pamatės pirtyje mane balsai sutinusi ir lyg anglis juoda nugara, tili susiikeikė ir, tuo pat sugržus į kamерą, iškvietė man gydytoją. Jis kūrideriuojo suteikė man pagalbą ir leido dieną naktį gulteli net patikrinimui. Ačiū tam geram sargybiui ir kameros draugams, kurie manimi rūpinosi, slaugė. Net išpažintį atlikti prikalbėjo (kameruoje buvo kūnigas Kareckas), nes mažai betikėjo, kad gyvensiu. Tokią abejonę pareiškė ir gydytojas, kai pas jį į namus nuėjo mano sesery. Mėlynėmis mūstės buvo ir brolis Bronislovo šlaunys, o mano nugara juoda ir sutinusi ištisai lyg kaimiškos duonos kepalas.

Pirmasis kaltinimas jauniausiam broliui Jonui buvo nelegalaus laikraščio skaitymas ir kažkokios negeros dainos dainavimas vakaruškose. Iš tikrujų jis jokios tokios dainos nemokėjo ir nedainavo. Nebent daina jie laikė žodžius, kuriuos kažkas buvo sukūręs dar vokiščių okupacijos metais ir kuriuos labai atsargiai kartoją visa Lietuva. Tai buvo žodžiai, pašepliantys tuometinį antžmogį, tévą, vadą, ir mokytoją. Jonas, būdamas dar tik pauglys, gal nesuprato, kas už tokius žodžius gresia, ir galėjo būti, kad kai kam juos pakartojo, o, sugržus "išvaduotojams", tie jি išdavė. Taip verčia manyti ir tolimesnis jo likimas, nors skundėja ir sakesi, kad visiškai

Kitam tardymui pašaukė mane gal po trijų savaicių. Tardytojas buvo lietuvis. Apie kokį ten Petraitį, slapyvardį ar daina jis nebeuzsiminė nieko, tik ir jo pirni žodžiai buvo - "sakyk teisybę, o jei ne, vėl gausi, kaip aną kartą". Taip baisiai mušant ir vėl grasinant mušti, man buvo sudaryta byla, ir 1946 m. liepos mén.

pagal 58 str. 12-tą punktą buvau nuteistas šešeriems metams laisvės atėmimo. Konkrečiai, sakė, už tai, kad buvo į mūsų kaimą užėję du ginkluoti vyrai, o aš apie tai nepranešę valdžios pareigūnams. Nors aš tikrai nežinojau, kas jie buvo, ar "misiiniai", ar "laudies gynėjai" - teisne pripažinti mane kaltu pakako to, jog pasakiau, kad pranešti bijoju. Pagal to paties straipsnio tą patį punktą po šešerių metus laisvės atėmimo buvo nuteisti ir abu mano broliai. Jauniausias aštuoniolikmetis Jonas nelaisvėje tepragyveno vos vienerius metus ir amžiams liko Šiaurės sniegynuose Komijos ATSR, Intos miestas, 226/1 lageryje.

Paskutiniui tardymui vėl buvau nuvestas į saugumą pas tą patį tardytoją rusą, kuris taip žiauriai tada mane mušė. Jis, pastebėjęs koridoriumi einantį tą patį paaugli vertėja, kuris tada jam talkino, pasišaukė jį ir, mos telėjės galva į mane, paklausė: "Nu kak, uznauso evo?" Vertėjas žvilgerėjo į mane ir atsakė - "dat jemu iščio". Tardytojas, net atsilošdamas kédėje, nusikvato, o vertėjas išėjo. Taip buvo žaidžiama žmonių likimais. Visam gyvenimui buvau suluosintas, nežiniai už ką, o jiems tik juokai.

Po teismo vėl visi trys buvome vienoje kameruoje. Jonas pasakojo, kad karta jি, pašauktą tardymui šaltą žiemos naktį, iki ryto plonai apsirengusį "užmiršo" šahtoje būdelėje. Tada jis peršalo ir pradėjo koseti. Be to, jų kameruoje atsirado chuliganas, kuris vis lindo prie jo imčiu ir karta, mesdamas jį per galvą, labai skaudžiai sutrenkė į grindis per vidurius. Nuo to jis pradėjo vidurioti ir labai ilgai, o medicinės pagalbos jokios. Per tuos kelis mėnesius Jonas labai pasikeitė. Buvo pabales, sulypęs, nusiminęs. Tie keli mėnesiai nelaisvėje, blogas oras, tardymai, namų ilgesys ir visa kita jo sveikatai labai pakenkė. Guodėsi bent tuo, kad vėl visi trys kartu, ir baiminėsi, kad tik vėl neišskirtų. Gal jis širdis nujautė, kad taip gali atsitikti. Ir neapsirkoti - vežimo dieną į Šiaurę jis į vežamujų sąrašą nepateko, nors kitus vienos šeimos narius (trys broliai Kriaucūnai, du broliai Tamošiūnai, du broliai Minkevičiai) išėjo kartu. Nuo tada beveik iki pat mirties Jonas dingo kaip į vandenį.

Su Bronislovu mudu jau kuris lai-

kas susirašinėjome su namikiiais, pradėjome gauti siuntinius, o nuo Jono jokios žinios. Tada sesuo Monika važiavo į Vilnių Lukiskių kalėjimą teirautis administracijos, bet ir čia jai nieko nepasakė. Jeigu ne atsiklinuomas, tikriausiai apie jį daugiau niekuomet nieko nebūtume sužinojė. Mat į tą lagerį, kur gal po mėnesio išvežė brolį Joną, kiek ankštau buvo išvežta mums pažystama mergaitė, kuri ir parašė savo tévams, kad Jonas Vidugiris iš Bernotų yra ten pat, kur ir jí - Komijos ATSR, Intos mieste, 226/1 lageryje. Sužinojė jo adresą, tévai tuo pat pasiuntė jam laišką ir siuntinių. Tik po to laiškanės tévams vienu kartu atnešė net šešis Jono rašytus, bet kažkur užlaikytus laiškus. Deja, kitas laiškas mūsų tévams buvo rašytas jau nebe Jono, o tos mergaitės. Ji prapešė mums skaudžią žiniją, kad 1947 m. kovo 5 d. Jonas, šaukdamas "mama, mama", mirė. Jam buvo blogai su plaučiais. Kai po penkiolikos metų, sugržusios į Lietuvą, paklausėme apie Jono mirtį, jí tik pabalo ir tyli. Tik svetimiems yra sakiusi, kad jis, būdamas labai nusilpęs, dar buvo žiauriai sumuštas, sužalotas, neva už tai, kad nebepajėgė iškasti sniego normos. Tai, be abeojo, ir pagreitino jo mirtį. Taip buvo pražudytas devyniolikmetis jaunuolis, gyvenime nenuskriaudęs ne tik žmogaus, bet ir mažiausio vabalėlio. Paauglys globojo karvelius, augino triušius. Tai buvo jo didžiausias turtas, džiaugsmas ir laimė, deja, tokia trumpa, o mirtis toli nuo tévynės, išvydus pasaulį iš pačios juodžiausios pusės. Liko tik trys jo vardu išrašyti dokumentai: pirmosios šv. Komunijos paveikslėlis, pradinės mokyklos baimimo pažymėjimas ir "protokol obiska". O man - jau daug metų rankoje invalido lazda.

Kiek brolis Jonas iškentėjo kalėjime, likęs vienas tarp kriminalinių ir kelionėje, mes nežinome. Bet trumpai papasakosiu, kaip vėlės mus. O vežė gyvuliniuose dviašiuose vagonuose, sumaisė kartu su kriminaliniais, kurių buvo dauguma. Šie mus mušė, terorizavo, atiminėjo drabužius, o paskui viską per langelį, per sargybinius pakelės gyventojams už samagoną pardavinėjo, o išgérė dar daugiau sužvérėdavo. Kai bandėme nepasiduoti, jiem jų talką stojo sargybiniai. Ateidavo jie

į vagoną su mediniais, maždaug litrinio stiklainio dydžio kūjais patikrinimo daryti. Kriminaliniai susėsdavo ant viršutinių gultų, o mums, politiniams, išskydavo sueiti į vieną vagono galą, nusirengti visiškai nuogai ir po vieną bėgti į kitą vagono galą. Kiekvienam bėgančiam sargybinis tvodavo kūjų per nugara juosmens srityje. Kitame vagono gale sukrisdavo viens ant kito. nuogalių krūva. Tie, kuriems smūgis lėtėdavo kiek aukštiau juostos, nukrisdavo be žado, šiurpiai gurgdami, negreit teatrigaudavo. O kriminaliniai nuo viršutinių gultų šaukdavo - "duokit fašistams, duokit". Kartą stipriu smūgiu gavau ir aš. Tai dar labiau pablogino jau ir taip nuo sumušimo perteidymą nuolat skaudančią nugara. Tai buvo kelionė, kurios kitaip nepavadinsi, kaip tik aštuonios paros pragare. Ypač žiauriai kriminalinių "cas" dieną po daug kartų buvo mušamas vagono važiavęs mano vyresnysis brolis Bronislovas. Ji, išlipus iš vagono, vos beapažinai - pajuodės, ikrūtusias žandas, pusiau iš proto išvarytas žmogus, paklaikusiomis akimis, su šukšliai prikimta kiaura kojine po kaku vėjoi kaklaraičio. Taip "papuoštu" jų vagono buvo ir daugiau. Mus tokius matydami, prie "peresilkos" vartų šypsosojis guzikuoti, žvalgždėti vyrai. Tų kūjų tikroji paskirtis buvo dažyti vagonų sienas ir iš lentų skambejimo suprasti, ar néra įlaužtu, ar nesiruošia kas bėgti, o jie mums nugaras daužė. Po tokios kelionės ne vienas buvo paguldytas į "peresilkos" ligoninę, ten atsidūrė ir mano brolis. Kai brolis kelionėje pasiskundė sargybiniu, kad kriminalinė jí muša, sargybinis parodė į praviršus vagono duris ir pasakė - bék. Supratęs jo kėslus, vienas lietuvis jí sulaikė - "nebék, jie tave nušaus". Tikriausiai ne kitaip vežė ir brolį Joną.

Neturiu tikslo, o iš sveikatos aprašinėti gyvenimo kalėjimėje ir lageryje. Paminiuoti tik dar vieną atsikimą, kai vėl buvau žiauriai sumuštas sargybos viršininko su mediniu sniegui kasti kastuvu, kai jau buvau taip nusilpęs, kad ne tik dirbtai, bet ir iki darbovietes nueiti nebepajėgiau. Aptiko jis mane pusiaukelėje ant kastuvu besėdinė. Bjauriai keikdamasis, stipriu kojos smūgiu nuspyrė nuo kastuvu ir su juo émė tvoti man per šlaunis, per

sėdynę. A... merės į kamuolią apglebiau rankomis galvą, bijodamas, kad per ją nešertu. Mušė, kol užduso. Tada sviedė kastuvą į šalį ir keikdamasis nuėjo. Vakare gydytojas, pamatės mélunes, mane kelioms dienoms atleido nuo darbo, po to gavau paskyrimą į sanitarinę tarnybą. Mat tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje, buvau baigęs sanitarijos puskarininkų mokyklą, o čia, lageryje, dirbau medicinos felceriu. Tai mane ir išgelbėjo nuo tikros prăžutės. O brolį Bronislovą, dar kelionėje nuo tikros prăžutės išgelbėjo ešeloną lydėjusi medicinos sesuo. Ji, pamačiusi vos begyvą žmogų, kuo greičiausiai uždraudė jí daugiau mušti ir pasakė - "jeigu nesiliausite būsite iš naujo teisiami". Taip paskutines tris dienas jo daugiau nebėmušė. Vertino mane ir gerbė, kalinių net daktarui vadino.

Man vis labiau rūpėjo, kaip reikės gyventi, išėjus į laisvę, nes su kiekvienais metais nugaros skausmai vis didėjo, aštrėjo. Kai po dešimties tremties metų man buvo padaryta stuburo rentgeno nuotrauka, paaiškėjo, kad sumušti slanksteliai buvo nejudamai suaugė. Taip aš susirgau Bechterevo liga, ir nuo tada buvau pripažistamas antros grupės invalidu, o pensija juokingai maža - 17 rb. 87 kap. Liga progresavo ir apėmė ne tik visą nugarau, kiek, bet ir visus kitus stambius ir smulkius galūnių sąnarius, net žandikaulius ir akis, atrofavosi kairės kojos raumenys, tapau visiškai nedarbingu. Tiesa, jau treji metai apylinkė man, kaip visiškai vienišam, nusenusiam, jokio turto neturinčiam invalidui moka pašalpą, po 30 rb. mėnesiui. Jeigu ne sesuo su vyru, mano padėtis būtų labai sunki, net kritiška. Jie aplanko, aprūpina maistu, padeda.

Kai 1962 m. buvau parašės pareiškimą TSRS prokurorui reabilitacijos reikalu, man buvo atsakytu, kad reabilituoti nėra pagrindo. Kai tremtinį mane ir brolį Bronislovą reabilitavo 1989 09 01, o kaip kalinį mane reabilitavo 1989 11 09, tačiau niekas niekuomet nebesugrąžins man sveikatos, o broliui gyvybės.

. Leonas VIDUGIRIS
1989 m.

Česlovas Urbelis

Kur aš mažas buvau

O Sibire, Sibire! Tu mano
vaikystė -
Basa, alkana ir šalta...
Ten mintys ir svajos dažnai
dar nuklysta,
Klajoja kaip vėlės miškais
ir kalnais,
Keliais ir takeliais, kuriais
aš bégiojau,
Kur uogų ir grybų negaili
taiga.
Ten kaimas prigludės, rūsti
Jakušicha,
Tarp kalno ir upės su nerštu
žuvies.
Sapnuojas ir šaukia
sugržti, pabūti -
Vaikystę prikelt iš mirties.

Taip mes gyvenome...
Irkutsko srt., Zigelovo raj., Nižniaja Slabada km., 1949 - 1956 m.
Iš buvusios tremtinės Aleksandros Žiugždaitės-Kygienės asmeninio archyvo

1991 m. balandis

TREMTINYS

4

Politinių kalinių ir tremtinių reikalai - valstybės rūpestis

Nustebau perskaite Aukščiausiojo Taryboje išplatintą grupės buvusių politinių kalinių ir tremtinių kreipimasi į likimo draugus. Kreipimasi pasiraše Jonas Gelažius, Romas Andriukaitis, Pranas Dėdinas, Zigmantas Juškevičius, Antanas Terleckas, Jonas Žemaitis. Pabaigoje priašas: "Kreipimuisi pri- tarė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Taurės skyriaus 1991 03 03 konferencija".

Šiame kreipimesi puikuoja jvai- rūs išsireiškmai. "No, s buvo išrinkta daugiau kaip 10 buvusių politinių kalinių bei tremtinių, tačiau negirdeti jų principingo protesto balso prieš komunistus (LKP, LDPP)..." "Mūsų likimo draugų Parlamente neprinci- pingumas turi gilius šaknis". "Kodel dauguma tu, kurie liejo kraują už mūsų laisvę ir nepriklausomybę, buvo ištremti iš politinio gyvenimo..."

I tai atsakyti galu tik pasiūlydamas pareiškėjams skaityti laikraščius ir Aukščiausiosios Tarybos bei Vyriausybės "Žinias". Tada jie pastebėtų, ką veikia tie "netikšos" deputatai, su-

Dabar, kai jau toli liko tremties ir lagerių metai, norisi papasakoti kai ką linksmesnio.

Lemtingojo 1941 m. birželio 14-oji. Buvau septyniolikmetis Panevėžio antrosios vidurinės mokyklos abiturientas. Tėvas teisininkas. Mirė po 10 mėnesių. Rešiotų lageryje. Mes su motina atsidūrėme Altaicus krašte. Dirbau gamyklose, statybose, kirtau mišką. Pagalau pramokau buhalterijos "meno" - tapo lengviau gyventi.

Dar gimnazijoje svajojau tapti ra- šytoju. Ir tremtyje pašėlusiai norėjau rašyti. Keli draugai, susibūrė į literatūros būreli. ėmėme leisti laikraštką "Tėvynės ilgesys" (1944 m.). Atsimenu "literatūros vakarą" - į vieną baraką susirinko motinos, broliai, seserys, seneliai. (Tėvai visų buvo lageriuose.) Kokia tai buvo šventė!

Su dideliu entuziazmu kūrėme ir toliau. Per vienerius metus prirašėme septynis sasiuvinius. Mūsų būrelyje buvo Vitalija Dambruskaitė, Janina Kumpinaitė, Danutė Rozmanaitė, Nijole Vaisiūnaitė, Algirdas Rozmanas, Algirdas Vaisiūnas ir aš. Tačiau po metų būrelis iširo, "Tėvynės ilgesys" nustojo eiti.

O dar po metų, t.y. 1946 m., pas

prastu, kad ne vien reikiu apie Laisvą Lietuvą galime įtvirtinti Nepriklauso- mybę ir rūpintis politinių nuken- tėjusių reikalais. Šis rūpestis pakeitas į valstybinę lygi. Kai ką galima pa- minėti. Visiems žinomas 1990 m. ge- gužės 2 d. įstatymas dėl pasipriešini- mo (rezistencijos) dalyvių teisių atsta- tymo. Šiuo įstatymu jau pasinaudojo tūkstančiai. Kompenzacijas, nors ir kukliai, išmoka Maskvos Kremlis. Taip išvengta suprievišimo su Tauta. Sudėtingu bylų nagrinėjimui sudaryta speciali komisija, kurioje, be teisė- saugos vadovų, dalyvauja aš, o taip pat kiti deputatai: Z.Sličytė, M.Lau- rinkus, J.Jurgelis, Z.Juknevičius. Ši komisija objektyviai peržiūrėjo šimtus bylų. Matome, kad šalia pasiaukojančio partizaninio judėjimo bûta plėšku, kuriuos partizanai bauslavko karu lauko sprendimui. Daug kas pasinaudojo, atrodo, ir visi pasirašiusių nauju pensijų įstatymu. Pagal jį represijos vietose praleisti metai trigubai iškai- tomi į darbo stažą ir už kiekvienus metus be aprabojimo pridedamas vie-

"Valdžia pasikeitė"

mus ēmė lankytis toks jaunuolis, iš- tremtas iš Kauno, vardu Mindaugas. Mano motina jis nepatiko, bet aš pa- prieštaravau: "Mama, tu ir savo šešėlio būjai". O ji buvo teisi, Mindaugas - "stukačius". Mane nuteis 10-čiai metų... su "turto" konfiskavimu. Ir dabar, kiek žinau, Mindaugas gyvena Kaune. Gal perskaite mano rašinį, susiras mane ir ištars: "Ateisk, Aleksandrai." Gal jam būtų lengviau.

O mama slapta gržo į Lietuvą pas seserį. Bet ir tokiai užkampyje Lai- žuvoje (Mažeikių raj.) KGB akis ją su- rado. Ir vėl tremtis, dabar į Irkutsko sriti.

Apie savo gyvenimą lageryje nepa- sakosiu - kaip ir visiems. Išgelbėjo manė buhalterijos "menas". Dirbau šilumoję, darbas švarus, motina atsi- davo stūntiniu. Taip prabėgo jaunystė už spylgiuotų vielu.

Negaliu neprisiminti, kaip kartą naujai atėjusi prižiurėtoja, labai nususūj žmogeli, pavadinu driskiu. Jlėk į baraką vyresnysis prižiurėtojas Zub-

kovas. Tai buvo pats bjauriausias,

griežčiausias, žiurtausias prižiurėtojas iš visų. Išskirtė į "vachtą", dar pa- auklejo - "biednost - ne porok" ir, už- dėjė metalinius antrankius, išvarė į karcerį... Tiesa, "nusikaltimas" nedeliš, ryta mane paleido.

Bet štai kas įdomiausia. 1955 m. mane išleido į laisvę, tik į Lietuvą gržti neleido. Atvažiavo mama, ir gyvenomė kartu. Dirbau toje pat ga- mykloje ekonomistu, kaip ir būdamas kaliniu, tik jiedavau pro kitus vartus...

Buvo tokia tvarka, kad po darbo prie telefono visada turėdavo likti budėti vienas tarnautojas. Taigi viena naktį man teko budėti. Suėmus miegui, nutariau pereiti per gamyklos terito- rią. Prieinu prie sandėlių. Matau, vaikščio sargybinis su šautuvu. "Sto- kto ider", - suriko. Ogi žiūrū - Zub- kovas. Prisistatavu - gamyklos budintis. Tada Zubkovas išsiempia, prideda ranką prie kepurės ir raportuoja man: "Draugas gamyklos budėtojau, sandėlio teritorijoje viskas tvarkoje". "Ge- rai", - atsakau ir nueinu toliau. Ir toks paėmė juokas - juk tai tas pats Zub- kovas...

Aleksandras MIKUTAVICIUS

SKELBIMAI

Namų ir sklypų savininkams!

Pernai spalio 6-ąją Kaune įkurta Lietuvos Respublikos namų ir sklypų sa- vininkų sąjunga (LRNSSS). I jos gretas stojo žmonės, iš kurių okupacinė val- džia yra atėmusi nekiinojamą turtą. Sajungos valdyba nariai nemažai pasi- darbavo gindami nuskriaustų žmonių ir jų įstatyminių ipėdinių teises. Kvie- čiame naujus narius, laukiamė pagei- davimų ir pasiūlymų.

Mūsų adresas: 233000 Kaunas, Neprisklausomybės a. 5, II a., tel. 227655. Sajungos nariai konsultuo- jami pirmadieniais 9-13 val., trečia- dieniais - 10-14 val., ketvirtadieniais - 15-18 val.

Valentinas ALEKSA
Namų ir sklypų savininkų sąjungos
valdybos pirmmininko pavaduotojas

Atsiliepimai

"Tremtinio" Nr. 3 (36) A. Šiaurės
straipsnyje "Subtilių kaičių" tarp
saučių minima Nalivaika pavardė.

Subtilis Petras Nalivaika buvo
partizanų rytininkas, kaičių politinė
kalinius. Autorius atsiapręse už
netyčia išvelusių kaičių.

AT SILIEPKITE!

Jurgis LINARTAS, Juozo. Gy-
veno Kaune, Parodos 5, vyr. notaras.
Suimtas 1945 05 29. Ištremtas į Kazachijos TSR, Karaganda, Dolinkos
lagerį. Mirė 1946 05 01. Kartu kalėjusiu
ir apie jo likimą žinančiu ieško Terese
KUZMIKIENĖ, 233000 Kaunas, V.Pu-
vinskio 41-2, tel. 228829.

Jonas RIMGAILA, Antano, g.
1928 m. Gyveno Kretingos apskr.,
Gargždų valsč., Vaitelių km., vals-
tietis. Suimtas 1941 06 13. Kalėjo
Permės srt.susipirinto režimolageryje.
Mirė 1941 11 06, manoma, kad buvo
sušaudytas. Žinių apie jo likimą, mirties
aplinkybes laukia jo sunūs Vytautas
RIMGAILA, 235813 Klaipėda, Sportininkų 9-62.

Povilas VARANAUSKAS

Dominykas MONTVILAS, Do-
minyko, g. 1912 m., Panevėžio raj.,
Plaučiškių km. Neolituanų korpo-
racijos korporantas. Studijavo teise,
vokiečių okupacijos metais dirbo fi-
nansų věliau teisingumo ministerijose.
1941 01 01 atleidžiamas iš darbo,
įrašomas į tremtinių sąrašus. Slaps-
tosi, ištraukia į partizaninį judėjimą.
Veikė Panevėžio raj., būrio vadu buvo
Vytautas Merkys. 1945 m. Naujuju
metu išvakarėse Briagalos kaime įvyko
susisaudymas. Žuvo D.Montvilas ir
V.Merkys. Žinoma, kad užkastas Rad-

Juozas TRINKAUSKAS, buvęs
"Paramos" direktorius, gyveno Kaune.
Nuo 1944 m. nieko apie jo likimą ne-
žinoma. Gal buvo represuotas, ar pa-
traukė į Vakarus? J.Trinkausko ar jo
atimų ieško Vytautas SLAPSINSKAS,
Šiauliai, Krymo 2-29, tel. 64286.

Antanas GRIGONIS, Antano,
g. 1899 m. Gyveno Kaune, Lazdijų
60. Suimtas 1944.07.21. Kalėjo Keme-
rovo str. Mirė 1945 07 17. Kartu kalėjusiu
ir apie jo likimą žinančiu ieško
Antanas GRIGONIS, Kaunas, Pašilės
46-36, tel. 751721.

"Tremtinio" anketa

Mielas skaitytojau,

"Tremtinys" - Jūsų laikraštis. Norėdami jį pagerinti ir su
Jūsų arčiau susipažinti, prašytume užpildyti ankstą. Ją iškirpkite
ir atsiųskite redakcijai.

1. Kiek Jums metų?

2. Koks išsilavinimas, profesija?

3. Ką ir kur dirbate?

4. Kur gyvenate?

5. Kokiai partijai priklausote?

6. Ar dažnai skaitote "Tremtinį"?

7. Kokie straipsniai Jums labiausiai patiko?

8. Kokie rašiniai nepatiko ir kodėl?

9. Ko labiausiai trūksta laikraščiu?

10. Kuris iš Respublikos laikraščių patinka labiausiai?

11. Kokios būtų Jūsų pastabos mūsų laikraščiui?

IVYKIAI

VILNIUS. Kovo 22 d. Kultūros ir švietimo ministerijoje įvyko buv. Lietuvos Valstybės ir visuomenės veikėjo, ministro pirmmininko Antano Merkio palaičių perlaidojimo Valstybinės komisijos posėdis. Jame dalyvavo komisijos pirminkinas Kultūros ir švietimo ministras Darius Kuolys, Antano Merkio su- nūs Gediminas su ūsima ir komisijos nariai.

Posėdyje buvo aptarta, kaip organizuoti A.Merkio palaičių perlaidojimą. Perlaidojimo iškilmes numatyti gegužės 24 d. Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje įvyks iškilmingas minėjimas. Bus atidengta memorialinė lenta. Iš- kilmingi minėjimai įvyks Klaipėdoje ir Kupiškyje.

Antanas Merkys, girmės Kupiškio apskr., Skapiškio valsč., Bajorų km. Bu- vo nepriklausomas Lietuvos Krasto apsaugos ministras, Klaipėdos krašto ge- neralgubernatoriumi, Kauno miesto burmistras, Lietuvos vyriausybės įgaliotiniu Vilniui ir Vilnius kraštui, paskutiniuoju nepriklausomas Lietuvos ministras pirminkinku. 1940 m. liepos mėn. sujimtas ir išvežtas į Rusiją. Ilgai kalejo Vla- dimiro kalejime, ten ir palaidotas. Cia bus ieškomai A.Merkio palaičiai.

A.Merkys labai mėgo savo ukelį Lapėse, netoli Kauno, vasarą čia ir gyven- davo. Todėl jis ir numatoma perlaidoti Lapių kapinėse.

Redkolegija: Liudas DAMBRAUSKAS, Algirdas MARKŪNAS, Natalija PUPEKIENĖ, Dalia KUODYTĖ, Juozas ENČERIS, Alfredas SMAILYS

Kas prisimenate "Elytę"?

Tais laikais mokiausi Nedzingės (Varėnos raj.) gimnazijoje. Gerai pri- simenu A.Ramanauško-Vanago ryši- ninką, slapyvardžių Elytę. Tai buvo Nedzingės kunigas Necunskas, nuo- stabus žmogus, daug padėjęs partiza- nams. Neišvengė jis ir lagerio. O gry- žusiam jam nebuvu leista apsigyventi

Nedzingėje. Pabučiavę šventą šven- toriaus žemę, pasimeldęs, išvyko jis į tolimala bažnytkaimi prie Lenkijos sie- nos. Dabar jau miręs. Jei ka nors daugiau apie jį žinote, praneškite redak- cijai arba šiuo adresu: Kaunas, V.Krėvės 61-22, tel. 703468.

A.ZALANSKAS

TREMTINYS

1991 m. balandžio 3 d. Nr. 7(40). SL 289. Kaina 25 kap.

Mūsų adresas: 233000 Kaunas, Donelaičio 70^b, tel.
209530

Redaktorė Vanda PODERYTE,

lit. redaktorė Ona BALČYTENĖ,

techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ